

ZÓDI ZSOLT: *PLATFORMJOG. ELMÉLETEK ÉS HATÁLYOS SZABÁLYOK*

Zódi Zsolt könyve már a címével nagy várakozásokat kelt az olvasóban: a platformok mint mindennapjaink kommunikációs eszközei jogának bemutatását. Az alcím ráadásul tovább csigázza az érdeklődő olvasót, hiszen nem csupán a hatályos szabályok bemutatását, hanem az elméleti keretek megadását is kínálja az olvasó számára. És bár – kicsit megelőlegezve a konklúziót – a könyv végére az olvasó szinte több kérdéssel áll fel, mint amennyivel nekiült az olvasásnak, az egyértelművé válik a könyvből mindenki számára, hogy az elmúlt három-négy évben jelentős változáson ment keresztül a platformok szabályozása, és a terület, amellyel Zódi Zsolt, a Nemzeti Közszerzői Egyetem Információs Társadalom Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa foglalkozik, a következő öt-tíz évben sem lesz megkerülhető.

A könyv alap gondolata, hogy mára a platformokra vonatkozó jogi szabályozás olyan hatalmas mennyiségű joganyagot ölel fel, amely a bírói gyakorlattal való kiegészítés után bátran nevezhető szinte önálló szabályozási területnek, platformjognak is. Ezt alátámasztja, hogy a területnek „egyfajta fogalomkészlete, belső logikája és rendszere is körvonalazódik” (9), és ez valamiféle választ kíván vagy próbál adni arra, hogy az immár jó tizenöt-húsz éves szabályozási megoldások nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Vagy egyszerűen csak megváltozott a világ, és fejlődött a technológia is...

A könyv I. fejezete ezt támasztja kiválóan alá, amikor bemutatja, hogy a platformok mint cégek felemelkedése együtt járt a platformok mint gyűjtőfogalmak megjelenésével – nem függetlenül e cégek szándékaitól. A korábban GAFAM- (Google, Amazon, Facebook, Apple és Microsoft) mozaikszó alá tartozó ötösből sorrendben a Google, az Amazon és a Facebook történetével ismerkedhetünk meg alaposabban. Bár ma már inkább a MAAAM-mozaikszó lenne rájuk megfelelő (Microsoft, Amazon, Apple, Alphabet és Meta), az jól látszik, hogy napjaink vezető platformcégei korábban számukra nem ismert válságban vannak. E válság pedig összefüggésben van a II. fejezetben bemutatott kontrollmechanizmussal, amely a szerző szerint napjainkban alapvetően egy algoritmikus koordináció, ahol a korábbi bürokráciára és irányításra vonatkozó elméletekre egy új, informatikai eljárásokra és feldolgozásra épülő működési mód épült rá. A szerző ennek eszmetörténeti alátámasztására James Beniger, Lawrence Lessig vagy Julie Cohen munkáira épít, amelyeket vegyít Kornai János gondolataival. Az új, algoritmikus koordinációról szóló, immár Zódi-elmélet így válik a korábbiaknak nem csupán mechanikus összefoglalásává.

A III. fejezet a platformok jellegzetességeit járja körül, bemutatva, hogy nem csupán a laikusok, de még a hozzáértők számára is minden nap új és új elemek vizsgálata válik szükségessé a terület holisztikus megértéséhez.

Az elméleti vizsgálódás után a könyv II. része ráfordul a jogi szabályozás vizsgálatára, és olvasmányosan, izgalmasan mutatja be a „régí” jog válságát. Amikor az USA-ban a Communication Decency Act, majd Európában az Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv elfogadásra került, *sui generis* platformjogról még egyáltalán nem lehetett beszélni, így a jogalkotó megpróbálta analógiák segítségével szabályozni ezt az új kommunikációs felületet. És így – hiába „segített be” a bírósági gyakorlat – óhatatlan volt, hogy a fejlődéssel el fognak következni a válságjelenségek is, azaz az olyan kérdések (dezinformáció, hitelességi kérdések, *filter bubble* stb.) megjelenése, amelyek mind volumenükben, mind jogi jellegükben eltérnek a korábban megismertektől. A fejezet ennek okán bemutatja az amerikai immunitás és az európai biztonságos kikötő modellek válságjelenségeit is. Kiemelésre érdemes a szerző szándéka, hogy a magyar szabályozást és gyakorlatot is bemutassa, ám ez jelen fejezetben sajnálatos módon inkább széttöri a szöveg gondolati ívét.

De az amerikai és az európai válságok még nem értek véget. Ahogy a könyv V. fejezete is rámutat, a fentebbi „nagy” válságokat ágazati (adatvédelem, versenyjog, fogyasztóvédelem, munkajog, szerzői jog) válságok sora kísérte, amelyek mindegyike új szabályozási hozzáállásért kiáltott.

Zódi Zsolt könyve az *Új platformjog* címet viselő III. részben ér el a vizsgálódás valódi célpontjához, azaz ahhoz a kérdéshez, hogy a korábbi részmegoldások vagy nemzeti megoldási kísérletecskék konkludálnak-e valami új irányba. Az USA-ban zajló folyamatokat nagyon alaposan és sokrétűen mutatja be, a jogszabálytervezetektől a platformok saját megoldásain át egészen a bírósági döntésekig terjed a spektrum a könyv VI. fejezetében. A VII. fejezet az európai megoldásokra tér rá, ahol nemzeti (német, osztrák, lengyel és angol) szabályozási kísérletek éppúgy bemutatásra kerülnek, mint a szerzői jogi irányelv és az audiovizuális és médiaszolgáltatásokról szóló irányelv, amelyek szinte kikövezték az európai uniós digitális szolgáltatásokról szóló rendelet megalkotását (VIII. fejezet).

A könyv IX. fejezetében a szerző kifejti, hogy álláspontja szerint a platformjog jellegzetesen *ex ante* szabályozási megoldásokkal operál, amit akkor is fenntart, amikor a platformok társ- és önszabályozásáról ír nagyon alaposan. Az általa is érzékelt paradoxont a szerző azzal oldja fel, hogy „az *ex ante* szabályozás túlnyomó többsége [...] formai és eljárási jellegű” (213.). Ennek alátámasztását Zódi Zsolt a IX.5. fejezetben meg is adja, ahol a felhasználóvédelem eszközeit elemzi részletesen.

A könyvet az új platformjog jövőjének bemutatása zárja a X. fejezetben, ahonnan egyértelműen kiderül, hogy a jelenlegi szabályozási irányt megfelelőnek

tartja a szerző, ám abban is biztos, hogy a platformok szabályozása még tovább fog erősödni a jövőben, amely mellett mintha egyfajta USA és EU szabályozási konvergencia képe is kirajzolódni látszik. De hogy mindezt hogyan befolyásolják majd Kína, India és Brazília szabályozási megoldásai, az egyértelműen a jövő zenéje.

Zódi Zsolt: Platformjog. Elméletek és hatályos szabályok. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023, 272 o., ISBN 9786156598455

Gosztonyi Gergely

habilitált egyetemi docens
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar